

КОНЦЕСИИ, ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО - В ТЪРСЕНЕ НА ИСТИНАТА

Д-р инж. Александър Трифонов СМС

София 16 юни 2017 г.

Дефиниции

Концесии

В директива 2014/23 от 18.04.2014 г. концесията се определя като:

(11) „**Концесиите са възмездни договори**, чрез които един или повече възлагащи органи или възложители възлагат изпълнението на строителство или предоставянето и управлението на услуги на един или повече икономически оператори. Предметът на тези договори е възлагане на строителство или услуги посредством концесия, **като възнаграждението по договора се състои от правото да се експлоатират строежите или услугите или от това право в съчетание с плащане**. Тези договори могат, но не е задължително, да включват прехвърляне на собствеността на възлагащите органи или възложителите, но **възлагащите органи или възложителите винаги получават ползите** от въпросните строителство или услуги.

(15) В допълнение, **не следва да се разглеждат като концесии** по смисъла на настоящата директива някои договори, които имат за предмет **правото на даден икономически оператор да експлоатира определени обекти или ресурси, които са публична собственост, съгласно частното или публичното право, като земя или всяка публична собственост...**“

„За целите на статистиката, **концесиите са определени като проекти**, където **приходите за концесионера са генерирани от потребителите / трети лица, докато при ПЧП по-голямата част от приходите идват от публични органи**.“ РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА , ОБОБЩЕНИЕ НА ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО Брюксел, 20.12.2011 г. SEC (2011)

Ключови постановки:

- ❖ Възмездност и доказуемост на приходи от експлоатация.
- ❖ Доказуемост и квантифициране на ползите ?
- ❖ Съхраняване на публичната собственост?
- ❖ Не всички публично-частни отношения са концесии!!!

Публично-частно партньорство

Въвежда се от ЕК с „Зелена книга“ за ПЧП и общинско право на публичните договори и концесии“, Брюксел 30.04.2004 г.

“Партньорство между публични и частни институции, целящо използването на ресурси и експертиза на частния сектор, с цел оказване на помощ при доставката на публична услуга.” (Европейска Инвестиционна Банка, 2004). **European PPP Expertise Centre**, <http://www.eib.org/epec/about/index.htm>

”Дългосрочно сътрудничество между публични организации и частни субекти за по-качествено и по-ефикасно предоставяне на публични услуги чрез **разпределение на ресурси, рискове и възнаграждения**, при което частна организация, срещу направените инвестиции, получава приходите от такси/данъци от потребителите на съответната услуга”. МФ, Методически указания за ПЧП, 2009г.

*„Публично-частно партньорство е дългосрочно договорно сътрудничество между един или повече публични партньори, от една страна, и един или повече частни партньори, от друга страна, за извършването на дейност от обществен интерес при постигане на **по-добра стойност на вложените публични средства** и при разпределение на рисковете между партньорите, което се осъществява при условията и по реда на този закон.” (Чл. 3 от Закона за ПЧП, 2012 г.)*

Ключови постановки:

- ❖ Възложител се заменя с публичен партньор;
- ❖ Понятията публичен и частен партньор са събирателни;
- ❖ Това е инструмент за инвестиране на публични и/или частни ресурси;
- ❖ Изисква сложна предварителна подготовка за разпределение на ресурси, рискове и възнаграждения.

Развитие на инструментите

Концесии

Работен документ на службите на комисията (ЕК)
Обобщение на оценката на въздействието, придружаваща

Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета (Sec) 2011 1589/
20.12.2011

- По данни от изследване, проведено в 7 държави-членки 4 основни сектори (вода, отпадъци, здравеопазване транспорт), инвестициите се оценяват на 138 млрд.евро (2000 – 2006). Други изследвания показват, че повече от 60% от всички договори за ПЧП в Европа трябва да бъдат квалифицирани като концесии.
- 50% от услугите по управление на отпадъците ЕС са концесии. 6169 концесии се рекламират в испанското списание “Официален национален” между 2006 и 2010, 817 са в Италия само в 2008 г., а в същото време Франция има запас от около 10000 договори за концесии.
- Оценката на въздействието, проведено от Комисията, показва, че правилата и практиките на държавите-членки по отношение на издаването на концесии са много различни и че условията на Договора не се прилагат еднакво навсякъде (например, Германия, Белгия, Естония , Великобритания, Финландия, Гърция, Ирландия, Холандия нямат правила за концесиите.

Изводи:

- 1. Липсата на права сигурност е предпоставка за икономическа неефективност**
- 2. Бариери пред достъпа**
- 3 Недостатъчна правна защита на участниците в процедура за предоставяне на концесия**

Ключови постановки

- Директива 2014/23 от 18.04.2014 г.
- 40% от договори за ПЧП не използват инструмента на концесията
- В България има действащ закон за концесиите от май 2006 г. Изменян 28 пъти до юни 2016 г.

Развитие на инструментите

Публично-частно партньорство

➤ На 05.02.2008г. Европейската комисия приема **Тълкувателно съобщение относно прилагане на правото на Общността в областта на обществените поръчки и концесиите по отношение на институционализирани публично-частни партньорства (ИПЧП)**. Комисията определя ИПЧП като сътрудничество между публични и частни страни, които създават публично-частно дружество за извършването на **обществени поръчки или концесии**. Освен с капиталовата вноска или с други активи, частният принос в работата на ИПЧП се изразява и в активното участие при изпълнението на задачите, възложени на публично-частното дружество, и/или при неговото управление.

➤ На 11.09.2009 г. Комисията приема съобщението под СОМ (2009) 615 относно **Мобилизиране на частни и публични инвестиции за възстановяване и дългосрочно структурно изменение — развиване на публично-частни партньорства**. Отделя си внимание на факта, че в ЕС са разработени ПЧП в транспортния сектор (пътен, железопътен), в областта на обществените сгради и съоръжения (училища, болници, затвори) и околната среда (обработване на водите, управление на отпадъците). **Опитът се различава съществено между отделните сектори и страни.**

Ключови постановки:

- За да се гарантира прозрачното и ефективно използване на публичните инвестиции е целесъобразно прилагането на ИПЧП (смесени дружества);
- Закон за публично-частно партньорство в сила от 1.01.2013 г.

ПЧП и ЕС

Регламент 1303/2013

(59) Публично-частните партньорства („ПЧП“) могат да бъдат ефективен инструмент за изпълнението на операции, които гарантират постигането на целите на публичната политика чрез обединяване на различни форми на публични и частни ресурси. За да се улесни използването на европейските структурни и инвестиционни фондове в подкрепа на операции, структурирани като ПЧП, настоящият регламент следва да отчита определени специфични за ПЧП характеристики, като адаптира някои от общоприложимите разпоредби на европейските структурни и инвестиционни фондове.

Член 62

Публично-частни партньорства (ПЧП)

Европейските структурни и инвестиционни фондове могат да се използват в подкрепа на операции на ПЧП („операция на ПЧП“). Такива операции на ПЧП съответстват на приложимото право, и по-конкретно относно държавната помощ и възлагането на обществени поръчки.

Член 63

Бенефициери по операции на ПЧП

1. По отношение на операция на ПЧП и чрез дерогация от член 2, точка 10 бенефициер може да бъде:

- а) публичноправна организация, която започва изпълнението на операция, или
- б) частноправна организация на държава-членка („частен партньор“), която е избрана или ще бъде избрана за изпълнението на операцията.

2. Публичноправната организация, която започва изпълнението на операцията на ПЧП, може да предложи частният партньор, който ще бъде избран след одобряване на операцията, да бъде бенефициерът за целите на подкрепа от европейските структурни и инвестиционни фондове. В такъв случай решението за одобрение се взема, ако управляващият орган се увери, че избраният частен партньор изпълнява и поема всички приложими задължения на бенефициер съгласно настоящия регламент.

План „Юнкер“ – Европейски фонд за стратегически инвестиции

Фондът ще подпомогне използването на публично финансиране, включително от бюджета на ЕС, за мобилизиране на частни инвестиции.

ЕФСИ ще се съсредоточи върху проекти в широк кръг области, включително:

- развитие на **инфраструктурата**
- **научноизследователска** и развойна дейност и **иновации**
- инвестиране в **образование** и обучение, **здравеопазване**, **информационни** и **комуникационни технологии**
- развитие на **енергийния** сектор

„Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) ще финансира проекти **на частни предприемачи и публично-частни партньорства**. „Юрки Катайнен - заместник-председателят на Европейската комисия (ЕК)

Примери

Цифровизация – 100% покрития на територията на 2-страни 4 G

Общ бюджет – 252,11 млн. евро. , от ЕФСИ – 125 мил. евро.

От **правителството** на Холандия – 73,750 мил. евро, от **правителството** на Швеция – 51,250 мил. евро.

Изпълнител: **частна компания** - TELE2 AB. Тя е една от водещите европейски мобилни оператори с 14 мил. клиенти в 9 страни.

Наука – Инвестиция за научни изследвания , развитие и иновации (НИРД) в хай-тек решения за телекомуникационни спътници, радари с нуждите на гражданската сигурност и наблюдения в съответствие със стратегията Европа 2020.

Общ бюджет – 58 мил. евро, от ЕФСИ - 28 мил. евро.

Изпълнител на проекта – **частна** фирма „ Terma space and radar technology”

Хоризонт 2020

➤ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Публично-частните партньорства в рамките на Хоризонт 2020 - мощен инструмент за напредък в областта на иновациите и растежа в Европа (COM(2013)494 final от 10.7.2013 г.). http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=URISERV%3A2701_6, http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/bg/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.6.html

«Чл. 187 от ДФЕС обхваща публично-частни партньорства, обикновено включващи компании от ЕС, стопанска камара(и), както и други партньори. Тези партньорства са управлявани от юридически лица, наречени **съвместни предприятия**, които са отговорни за прилагането на програмата за научни изследвания в областта, която обхващат.» (Приносът на ЕС от 9 милиарда евро към пакета ще отключи 10 милиарда евро инвестиции от частния сектор и 4 милиарда евро от държавите-членки.)

➤ Регламент(ЕС) №1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11.12.2013 г. за установяване на „Хоризонт2020“ —рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.)

Чл.2, т.4 4) „ **публично-частно партньорство** “ означава партньорство, при което партньори от частния сектор, Съюза и, когато е целесъобразно, други партньори, като например **органи от публичния сектор**, се **ангажират съвместно** да подкрепят разработването и изпълнението на програма или дейности за научни изследвания и иновации”

Член 25 **Публично-частни партньорства**

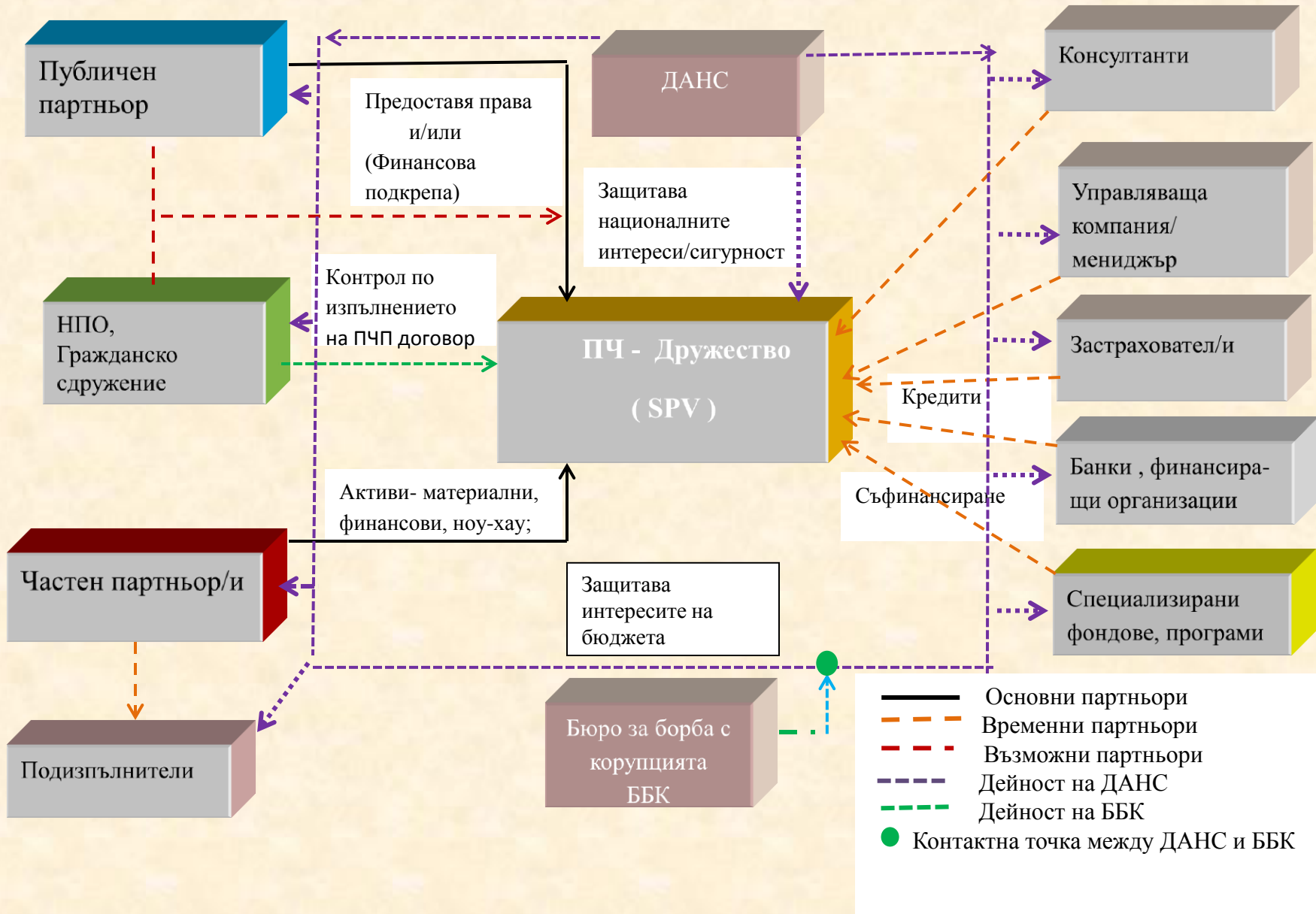
2. При участието на Съюза в публично-частни партньорства се използват вече съществуващи и олекотени структури за управление и то може да се осъществява под една от следните форми:

а) финансов принос на Съюза **за съвместни предприятия**, създадени съгласно член 187от ДФЕС по силата на Седма рамкова програма, при условие, че бъдат изменени техните базисни актове; за **нови публично-частни партньорства**, създадени съгласно член 187 от ДФЕС;

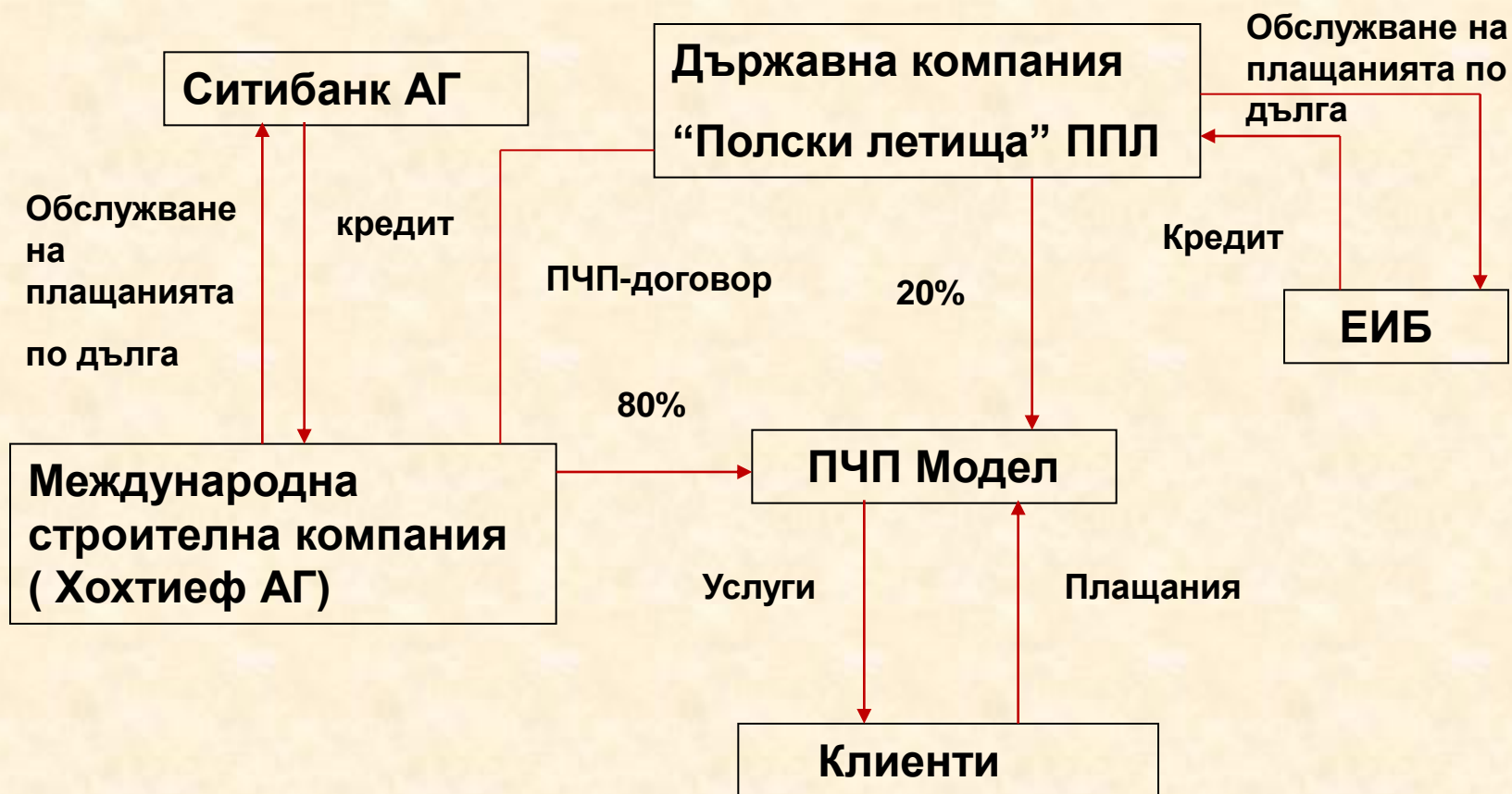
б) **договорни споразумения между партньорите**, посочени в параграф 1, в които се уточняват целите на партньорството, съответните ангажименти на партньорите, основните показатели за тяхното изпълнение и изискваните резултати ..

Чл. 187 ДФЕС «Съюзът може да създаде смесени предприятия или всякакви други структури, необходима за ефективното осъществяване на програмите за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности на Съюза.»

Примерна структура на публично-частно дружество

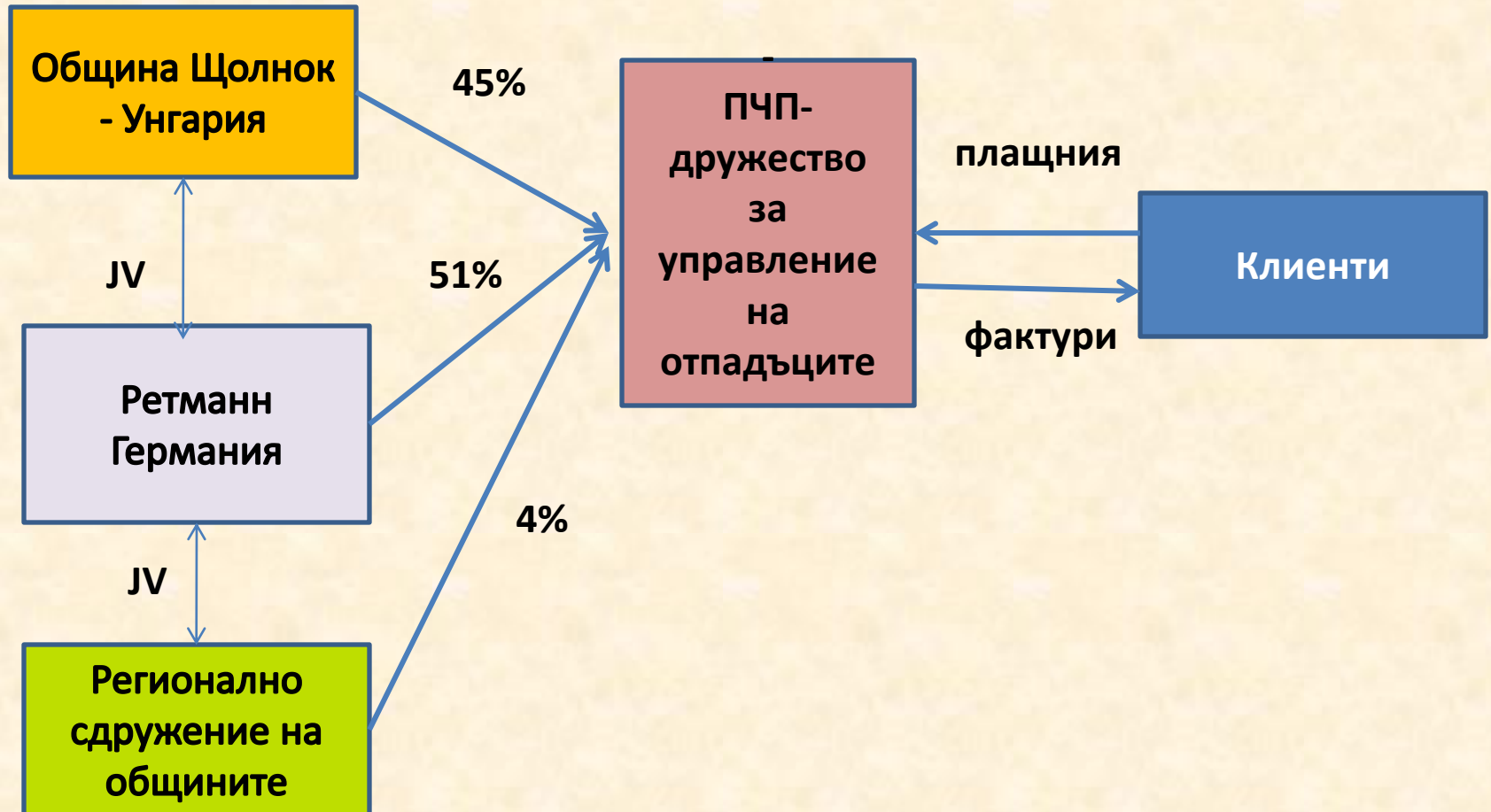

Инфраструктура - летище

Примери

Отпадъци

Видове публично-частни партньорства

Концесии

- За строителство
 - За услуги.
 - За ползване
- } Концесионерът **задължително поема строителния** и някой друг риск

В България се въвежда допълнително:

- Концесия **за добив** = за подземни богатства и води;
- „**несамофинансиращи се**“ концесии – в замяна на ЗПЧП;

В противоречие с директива 2014/23 относно хармонизиране – напр. за ползване?

Публично-частно партньорство - ЗПЧП

- Договорни, подобно на концесии, но има **оптимално разпределение на рисковете** и източниците на финансиране и на възстановяване на инвестициите;
- Съвместни / институционализирани публично-частни дружества;

Процедури

Концесии

Възложителят/концедентът **дефинира точно заданието** за концесия – по своя инициатива или по инициатива на потенциален концесионер.

Публично-частно дружество

Възложителят/публичният партньор **дефинира проблема** в т.н. описателен документ (descriptive document), а частния партньор/партньори трябва да предложи решение.

Препоръчително от ЕК е процедурата – „състезателен диалог“, което предопределя участието на мин. 3 участника! В законопроекта няма такова ограничение, в ЗОП-да! Допуска се всяка процедура да е валидна и при явил се един единствен участник!

По-сложна процедура поради необходимостта да се сравняват различни в наюнсите предложения. Решението е в използването на финансово-икономически модел (това не е финансов анализ или бизнес-план, а модел на всички входящи и изходящи парични потоци).

Становища на институции във връзка с транспонирането на директива 2014/23

*„По наше мнение, причините дългоочаквания ЗПЧП да няма реално приложение могат да се търсят в следните насоки: **установяване на формални, публични и прозрачни процедури за избор на частен партньор.**“* Сметна палата, 03-06-33/18.08.2015

*„Положителните страни на ЗПЧП със сигурност включват: **максимална публичност и прозрачност на процесите**, ... изборът на частен партньор винаги трябва да става по реда на ЗОП, **в съответствие с европейските изисквания за провеждане на състезателна процедура и елиминира възможността за директно предоставяне на права на лице-заявител**“* М-во на финансите, 03-08-1048/31.08.2015

Защита интересите на публичната власт

Концесии

В действащия закон

Чл. 7. (1) За предоставеното право на експлоатация на обекта на концесията *може да се предвиди задължение на концесионера да извършва към концедента концесионно плащане.*

(2) Размерът на концесионното плащане се определя във всеки конкретен случай в зависимост от:

- 1. икономическата изгода, която концесионерът ще получи от концесията;*
- 2. справедливото разпределение на икономическата изгода между концедента и концесионера;*
- 3. постигането на социално приемлива цена на услугите, предоставяни с обекта на концесията.*

В новия закон

Чл.33 ал.2 ... Задължението за плащане на концесионно възнаграждение се определя от концедента във всеки конкретен случай в зависимост от:

- 1. справедливото разпределение на финансовата и икономическата изгода от концесията между концедента и концесионера;*
- 2. постигането на социално приемлива цена (СПЦ) на услугите, предоставяни с обекта на концесията.*

Въпроси:

1. Как ще се докаже икономическа, респ. финансова изгода във времето и на база само данни от концесионера?
2. Какво е съдържанието на понятията „изгода“, СПЦ, справедливо разпределение?

Принципи

Защита на публичната собственост

Концесии – досега не се допускаше апортиране на публични активи. За разлика в новия проектозакон това е възможно чрез създаване на смесено дружество с концесионера с апортиране на публична собственост.

§11 от Преходните и заключителни разпоредби. Закон за държавната собственост, чл. 57(2)
*„Държавата може да учредява и да участва в учредяването на акционерни дружества и на дружества с ограничена отговорност по решение на Министерския съвет. **Решение на Министерския съвет не се изисква за учредяване на публично-частно дружество по смисъла на Закона за концесиите.**“*

Защита

Чл.22, ал. 4 *Публичният съдружник , независимо от дела му в капитала има блокираща квота при вземането на следните решения:*

- 1. Изменение на устава или на дружественния договор;*
- 2. Увеличаване и намаляване на капитала;:*
- 3. Сключване на сделки по чл. 236 ал.2. от Търговския закон;*
- 4. Извършване на разпоредителни сделки с имущество – предмет на непаричната вноска на публичния съдружник;*

Чл. 236 на ТЗ (2) Само по решение на общото събрание на акционерите могат да се сключват следните сделки:

- 2. разпореждане с активи, **чиято обща стойност през текущата година надхвърля половината от стойността на активите на дружеството съгласно последния заверен годишен финансов отчет;***

Защитата е условна, защото допуска заобикаляне чрез сделки на по-малки стойности, но ежегодно!

Чл. 28. (1) *В прогнозната стойност на концесията се включва стойността на следните възможни прогнозни приходи на концесионера:*

- **приходи от продажба на активи, които са част от обекта на концесия;***

Възможност за скрита приватизация на публична собственост!

В Закона за публично-частно партньорство

Съгласно чл. 9 на ЗПЧП

Чл. 9. (1) *Публичният партньор участва в ПЧП чрез финансова подкрепа на частния партньор, която е под формата на:*

1. *плащания към частния партньор;*

2. *предоставяне на права върху имоти или части от имоти, които са различни от обекта, с който се извършва дейността от обществен интерес, за извършване на допълнителна стопанска дейност и/или за предоставяне на допълнителни услуги извън дейността от обществен интерес;*

3. *предоставяне на права за извършване на допълнителна стопанска дейност и/или за предоставяне на допълнителни услуги, извън дейността от обществен интерес с обекта, с който се извършва дейността от обществен интерес.*

(2) Финансовата подкрепа се предоставя при условията на Закона за държавните помощи.

(3) Размерът на финансовата подкрепа се определя като сума от плащанията към частния партньор, цената на предоставените права по ал. 1, т. 2 и печалбата на частния партньор от извършването на допълнителната стопанска дейност и/или предоставяните допълнителни услуги.

Ключови постановки:

- ❖ Няма апортиране на публична собственост;
- ❖ Минимално натоварване на бюджетите на държавата и общините, чрез предоставяне на концесионера възможности за допълнителни дейности за реализиране на допълнителни приходи;

Примери

Спортен плувен басейн – закрит за международни състезания

Публичен партньор – община

Частен партньор/и в зависимост от одобрения вариант:

Допълнителни дейности:

- Хотел;
- Външен басейн:
 - За масово ползване през лятото, но с обща пречиствателна станция;
 - За зимна пързалка + трениране + шоу във вода и върху лед;
- Ресторант около външния басейн;
- Магазин за спортни артикули;
- Аквариум в основите на основния басейн – посещения;

Децентрализирано производство на ел – и топло енергия от ВЕИ (вода и биомаса)

Публичен партньор - община

Частен партньор/и в зависимост от одобрения вариант:

Допълнителни дейности:

- Енергоспестяващо улично осветление + реклама върху конструкцията;
- Доставка на енергия на по-ниски цени от пазарните за местната промишленост, развитие на общинска икономика;
- Използване на оформени водоеми за плаж, спортен риболов, спортни състезания;
- Производство на биопродукти;
- Други;

Предимства: шанс за местния бизнес + мин.ангажиране на общинския бюджет.

Недостатъци: Изобретателност за доп. дейности и сложна организация на проекта.

Оценка ефективността от инвестиране на публични средства

При концесии:

Действащ закон: Правилник за прилагане на ЗК от 15.03.2011

Раздел III. Изисквания към финансово-икономическия анализ

1. Финансово-икономическият анализ (ФИА) се разработва в **най-малко два варианта** съгласно заданието на екипа за подготвителни действия и съдържа най-малко следните елементи:

1.2. **Анализ на разходите и на приходите по години, в т.ч.:**

а) обоснована **прогноза за разходите** - за инвестиции, за управление и поддържане на обекта на концесията и за управление на услугата, съответно **експлоатацията на природното богатство**, за финансиране и др., свързани с ползването на обекта на концесията или с **извършването на други стопански дейности с обекта на концесията;**

б) обоснована **прогноза за очакваните приходи**

1.3. Анализ на рисковете при осъществяване на концесията, **анализ на чувствителността на основните рискове по концесията** и изготвяне на матрица за тяхното разпределение.

1.4. Анализ и изводи за ефективността на концесията с цел **справедливо разпределение на ползите от концесията в зависимост от степента на поемане на риска**, извършени въз основа на показателите **финансова вътрешна норма на възвръщаемост на инвестицията и собствения капитал, финансова нетна настояща стойност, срок на откупуване на инвестициите и др.**

2.1. Анализ на разходите и ползите от концесията, съдържащ:

а) финансов анализ, изведен въз основа на анализа по т. 1;

б) икономически анализ (обосноваване нормата на дисконтиране, отчитане на външни ефекти, икономическа вътрешна норма на възвръщаемост на инвестицията, икономическа нетна настояща стойност, изводи за ефективността на концесията и др.);

в) определяне на механизъм и размер на плащане от концедента за срока на концесията въз основа на анализ на поносимостта на крайния потребител и поносимостта на бюджета на органа, който представлява концедента по концесионния договор;

г) **остойностяване на рисковете по концесията** (променливите и параметрите, които оказват съществено влияние върху нормата на вътрешна възвръщаемост и нетната настояща стойност на концесията; сценарии; вероятност за настъпване на рисковете и **оценка на финансовите им последици**).

2.2. Анализ на публичните разходи въз основа на данните от анализите по т. 1, подточка 2.1.

Нов закон:

Отделна наредба съгласно чл. 35.

Важно: Няма съответствие между финансово-икономически анализ и финансово-икономически модел.
Прогнозни разходи и приходи \neq реални приходи и разходи \neq концесионно възнаграждение

Доказуемост на всички параметри на концесията

❖ Вътрешна норма на възвръщаемост – IRR

На база на **реални, а не на прогнозни** данни за всички приходи и разходи, елемент на финансово-икономическия модел. Чрез този модел може да се решават спорове по отношение на изменение на IRR на концесионера/частния партньор, поради което той трябва да е **задължително приложение** към договора за партньорство. (Съществуващо положение в действащите договори, с предложение до отпадне в проектозакона за концесиите). При летище София се определя с решение на МС още на база обявление?

❖ Срокът на концесията/ИПЧП

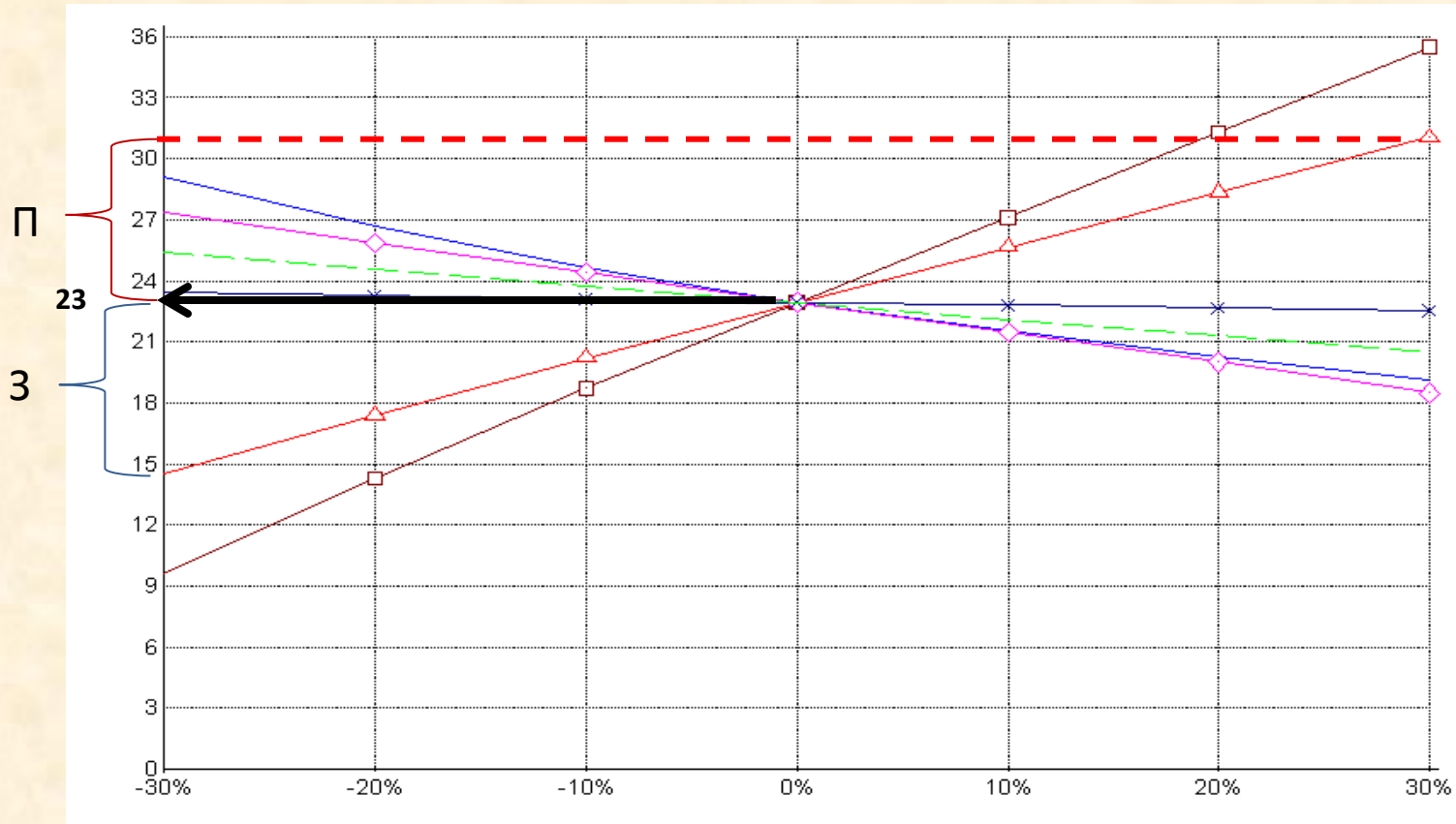
Той се доказва като при всеки инвестиционен проект. Не бива да се решава предварително или да се търгува с концесионера/частния партньор. **Изменението само на база на финансово-икономическия модел, а не с допълнения към договора**, защото се нарушават процедурните условия и създава условия за корупция и ощетяване на държавата.

❖ Рисковете

Рисковете се квантифицират (**доказва се тяхното влияние- чувствителност**) чрез финансово-икономическия модел. Не трябва те да бъдат основание за изменение условията на договора.

❖ Гаранции

Гаранции трябва да има срещу декларираните ангажименти (инвестиционна програма, технологични параметри – напр. загуби на вода, пренос на топло-електроенергия и т.н.)

Анализ на чувствителността на вътрешната норма на възвращаемост – IRR
В примера – IRR е 23%

- IRR Обем на инвестициите
- ▲— IRR Обем на продажбите
- IRR Цена на реализация
- ◇— IRR Преки разходи
- ×— IRR Общи разходи
- IRR Заплати

П – свърхпечалба

З - загуба

ПРИНЦИПИ:

Публичност и Прозрачност

Концесии

В действащия закон:

Чл. 65. (1) С концесионния договор концедентът предоставя на концесионера **правото на експлоатация** на обекта на концесията, а концесионерът се задължава на свой риск да го изгради и/или управлява и поддържа.

(2) Концесионният договор съдържа:

21. **размера на нормата на възвръщаемост за концесионера, определена с финансово-икономическия модел, както и реда за нейното изчисляване, отчитане и контролиране;**

(4) **Неразделна част от концесионния договор е финансово-икономическият модел, предложен с офертата на участника, определен за концесионер.**

В новия закон:

Чл. 27. (1) За всяка концесия за строителство и концесия за услуги се определя стойност на концесията. Стойността на концесията включва **общия оборот на концесионера** (без данък върху добавената стойност) за срока на договора, **получен като приходи от експлоатацията на строежа и/или на услугите.**

(2) При откриване на процедурата за определяне на концесионер стойността на концесията **се определя от концедента като прогнозна стойност.**

Чл.122 (2) Концесионният договор се сключва в писмена форма и съдържа:

18. Условиата и реда за извършване на отчетност и контрол на изпълнение на задълженията на концесионера, включително изпълнение на **финансово-икономическия модел;**

25. **размера на нормата на възвръщаемост за концесионера, определена с финансово-икономическия модел, както и реда за нейното изчисляване, отчитане и контролиране;**

(4) **Неразделна част от концесионния договор са предложението и обвързващото предложение на участника, определен за концесионер.**

Чл.35. Изискванията за **финансово-икономическите елементи на концесията се определят с наредба, приета от Министерския съвет.**

Важно: 1. При експлоатацията – само приходи, а разходи? В практиката – NDA – **Non-disclosure agreement!**

2. Финансово-икономически модел ???

3. Приложение – само предложението на участника, а не финансово-икономическия модел;

В закона за ПЧП – Правилник за прилагане на ЗПЧП

Раздел II. Минимални изисквания към финансово-икономическия анализ. Като ръководство за разработване на финансово-икономическия анализ могат да се ползват "Ръководство за извършване на анализ на разходите и ползите от инвестиционен проект" на Европейската комисия и "Методически указания за публично-частно партньорство" на МФ, поддържани на адрес www.minfin.bg):

Финансово-икономическият анализ включва разработване на:

5. Техничко-икономическа оценка и избор на техническа/и опция/и, включваща:

а) **финансов анализ и изчисляване на показателите за финансова ефективност** (финансова нетна настояща стойност (ФННС), финансова вътрешна норма на възвръщаемост (ФВНВ) и др.) от гледна точка на частен инвеститор; в случай че ФННС е положителна (ФННС > 0), проектът не следва да се реализира чрез ПЧП;

б) **анализ на публичните разходи (АПР) и дефиниране на АПР модел**; икономически анализ и изчисляване на показателите за **социално-икономическа ефективност** (икономическа нетна настояща стойност (ИННС), **икономическа вътрешна норма на възвръщаемост (ИВНВ)** и др.) за обществото; при $ИННС < 0$, проектът не следва да се реализира;

в) оценка на риска;

г) изграждане на АПР модел с корекция за риск;

9. **Икономически анализ на ПЧП схемата** и изчисляване на показателите за **социално-икономическа ефективност** - ИННС, ИВНВ, за обществото;

12. **Сравнителен анализ между АПР модел с корекция за риск и ПЧП модел с корекция за риск с цел доказване по-добрата стойност на вложените публични средства, включващ:**

а) **сравнение между настоящите стойности на публичните разходи с корекция за риск в двата модела;**

б) сравнение между показателите за социално-икономическа ефективност за обществото при двата варианта;

В международната практика – компаратор на публичния сектор (PSC) и компаратор на публичните разходи (PCC). Публично-частен компаратор (PPC).

Прилага се международен стандарт за статистическо отчитане на ПЧП – ESA 95, и международните стандарти за финансови отчети - РМСФО 12, МССПС ПО 43*

13. Оценка на поносимостта за бюджета на база:

а) всички прогнозни плащания от страна на публичния партньор за изпълнението на проекта за целия срок;

* **Оценяване на публично-частни партньорства от Евростат, Цели, методология и последни тенденции, ЕРЕС, МФ**

Публично-частно партньорство

Чл. 44. (1) Договорът за ПЧП съдържа най-малко:

4. *размера и източниците за финансиране от страна на частния партньор;*
 5. *конкретния размер на финансова подкрепа, формите, условията и реда за предоставянето ѝ от страна на публичния партньор, условията и реда за нейното намаляване или преустановяване и периодите за извършване на плащанията, когато такива са предвидени;*
 6. *разпределението на рисковете между страните;*
 7. *размера на нормата на възвръщаемост за частния партньор, определена с финансово-икономическия модел, както и реда за нейното изчисляване, отчитане и контролиране;*
 8. *условията и реда за получаване от публичния партньор на превишението на печалбата на частния партньор от предоставените му права;*
 9. *условията, които определят икономическия баланс, и обстоятелствата от фактически или правен характер, свързани с обекта, с дейността или с услугата от обществен интерес, чието настъпване или изменение би довело до нарушаване на баланса;*
 14. *условията и реда за извършване на отчетност и контрол на изпълнение на задълженията на частния партньор;*
 15. *гаранциите за изпълнение на договора и отговорностите за неизпълнение, включително неустойки;*
- (2) *Неразделна част от договора за ПЧП е финансово-икономическият модел, предложен с офертата на участника, определен за частен партньор.*

Чл. 45. (1) При изпълнение на договора за ПЧП се осъществяват *мониторинг и контрол на изпълнението на задълженията на страните, както и одит на частния партньор.*

(3) *Частният партньор осигурява публичност за изпълнението на договора за ПЧП.*

Справедливост по отношение на отговорности и задължения/ Корупция

Концесии

Действащ закон

Чл. 95в. Когато концесионният договор е сключен след допуснато предварително изпълнение, с решението по чл. 91, ал. 2, т. 2 Комисията за защита на конкуренцията, съответно Върховният административен съд налага на органа санкция, наричана "алтернативна санкция", в размер **5 %** от по-високата от прогнозираните стойности на инвестицията за срока на концесията или на приходите от експлоатацията на обекта на концесията и/или на услугата от обществен интерес за срока на концесията.

Чл. 106. (2) Длъжностно лице, което не изпълни задължение по чл. 99 или 100, (допускане на участник) се наказва с глоба от 1000 до 2000 лв.

(3) Който извърши деяние, с което се нарушава процедура за определяне на концесионер по този закон и по правилника за прилагането му, се наказва с глоба от 1000 до 5000 лв., **ако деянието не представлява престъпление.**

(4) Лице, което наруши изискването **за конфиденциалност** по чл. 52, се наказва с глоба от 1000 до 2500 лв.

(5) Орган, който не изпълни задължение по глава осма "а", (ЕС) се наказва с имуществена санкция от 1000 до 5000 лв.

В новия закон:

Чл.195. (1) Концедент, който **наруши принцип по чл.4, ал.1 при възлагане на концесия ... се наказва с глоба в размер на 2% от стойността на концесията с включен ДДС, но не повече от 50 000 лв.**

(2) Концедент, който **сключи допълнително споразумение** към концесионен договор, без да е налице основание по чл. 137-139 се наказва с глоба от **10 000 до 15 000 лева.**

Чл.196. (1) Концедент, който определи прогнозната стойност наруши изискванията на чл.28 се наказва с глоба от **5000 до 10 000 лева.**

(2) Когато нарушението по ал.(1) е съчетано с възлагане на **концесия при по-облекчен ред...**, концедентът се наказва с глоба от **2% от стойността с ДДС, но не повече от 20 000 лева.**

В закона за публично-частно партньорство

Чл. 74. (1) Министър, кмет на община или ръководител на публичноправна организация, който сключи договор за извършване на дейност от обществен интерес в нарушение на този закон, се наказва с глоба от 15 000 лв. до 20 000 лв., ако деянието **не съставлява престъпление**.

(2) Глобата по ал. 1 се налага и на лицето, подписало договора от страна на частния партньор.

(3) Лицата по ал. 1 се наказват с глоба от 10 000 лв. до 15 000 лв., ако сключат допълнително споразумение към договор за ПЧП в нарушение на чл. 56, ал. 2 и 3.

Чл. 75. Длъжностно лице, което в срока по чл. 24, ал. 3 не въведе в регистъра на ПЧП документ, договор или друга информация, определена с правилника за прилагане на закона, се наказва с глоба от 1000 до 2000 лв.

Чл. 76. Лице, което представлява публичен съдружник в публично-частно дружество – изпълнител на договор за ПЧП, което **не упражни или осуети упражняването на блокиращата квота** по чл. 52, ал. 2, се наказва с глоба от 15 000 лв. до 20 000 лв., ако деянието **не съставлява престъпление**.

Чл. 77. При нарушаване на забраните по чл. 54, ал. 1 (извършване на странични дейности) на публично-частното, съответно проектното дружество, се налага имуществена санкция от 50 000 лв. до 100 000 лв., а на длъжностно лице, допуснало нарушението – глоба от 25 000 лв. до 50 000 лв.

Наказателен кодекс

Чл. 282. Длъжностно лице, което наруши или не изпълни служебните си задължения, или превиши властта или правата си с цел да набави за себе си или за друго облага или да причини другиму вреда и от това могат да настъпят **немаловажни вредни последици**, се наказва с лишаване от свобода до пет години, като съдът може да постанови и лишаване от правото по чл. 37, ал. 1, точка б, или с пробация.

(2) Ако от деянието са настъпили значителни вредни последици или е извършено от лице, което **заема отговорно служебно положение**, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, като съдът може да постанови и лишаване от правото по чл. 37, ал. 1, точка б.

(3) За особено тежки случаи по предходната алинея наказанието е лишаване от свобода **от три до десет години**, като съдът постановява и лишаване от право по чл. 37, ал. 1, точка б.

Управление, Контрол и Мониторинг

Концесии

Действащ закон

Чл. 102. *Общ контрол по изпълнението на закона, включително последващ контрол по провеждане на процедурите за предоставяне на концесии, се осъществява от Сметната палата и от органите на Агенцията за държавна финансова инспекция в съответствие с тяхната компетентност.*

Чл. 103. *Органите по чл. 19 изпращат за становище преди внасянето им за разглеждане от концедента:*

1. проектите на решения на Министерския съвет - на министерствата, на специализираната администрация на Министерския съвет и на председателя на Държавна агенция "Национална сигурност", а проектите на решения за откриване на процедура за предоставяне на концесия, както и проектите на решения за техните изменения и/или допълнения - и на областния управител и на кмета на общината по местонахождението на обекта на концесията;

От 529 концесии за подземни богатства – до 100 мил. лв./год., 1 млрд.лева несъбрани вземания, щети.

Нов закон

Чл. 36. *Органите, които имат функции по стратегическото развитие, планирането, мониторинга, управлението и контрола в областта на концесиите, са:*

- 1. Министерският съвет;*
- 2. Координационният съвет по концесиите (Координационен съвет);*
- 3. Министрите, съобразно отрасловата им компетентност;*
- 4. Министърът на финансите;*
- 5. Общинските съвети;*
- 5. Кметовете на общини;*
- 6. Дирекция от специализираната администрация на Министерския съвет, определена със заповед на министър-председателя, наричана по-нататък „специализираната дирекция от АМС“;*
- 7. Агенцията за приватизация и следприватизационен контрол (АПСК);*
- 8. Сметната палата;*
- 9. Агенцията за държавна финансова инспекция (АДФИ);*
- 10. Комисията за защита на конкуренцията (КЗК).*

Важно:

- 1. АПСК ≠ Сметна палата ≠ ДАНС/ БОРКОР/ББК**
- 2. Тежест на решенията, заключенията, препоръки**

Закон за ПЧП

Чл. 26. *Методически указания по прилагането на закона се дават от дирекция в администрацията на Министерския съвет, определена от министър-председателя.*

От Правилника

Чл. 38. (1) *При изпълнението на договорите за ПЧП се осъществяват мониторинг и текущ контрол, гарантиращи ефективност и ефикасност на процесите.*

(2) Текущият контрол се извършва от публичния партньор при условия и по ред, определени с договора за ПЧП.

(3) Текущият контрол включва най-малко периодична проверка на изпълнението на всички задължения по договора за ПЧП, в т.ч. за качеството на обекта на техническата или на социалната инфраструктура и/или на извършваната дейност от обществен интерес, въз основа на определени с нормативен акт, с административен акт или с договора изисквания, технически спецификации, стандарти и/или критерии за качество.

(4) Текущият контрол се осъществява чрез:

- 1. длъжностни лица от съответната държавна или общинска администрация или публично-правна организация, и/или*
- 2. комисия за контрол.*

(5) Правата, задълженията и отговорностите на лицата, осъществяващи текущ контрол, както и съставът на комисията за контрол се определят със заповед на публичния партньор.

В международната практика:

- 1. Център по PPP + Институт за анализ и усъвършенстване на PPP към Правителство, МФ**
- 2. В интернет-пространството - "InfraPPP" (am@infrappworld.com),
Partnerships Bulletin (ellie.wei@partnershipsbulletin.com)**

Публично-частно партньорство с областите и общините, с организации от академичната общност и др.; <http://psc.egov.bg/bulgaria-investment-environment> в раздела

Приоритетните инвестиционни проекти се насърчават с допълнителни стимули

ЕЗК е портал за електронни административни услуги създаден във всяка държава - членка на ЕС

Организация и управление

Състояние по транспониране на директиви към 8 септември 2016 г.¹

Държава	Обществени поръчки 2014/24	Директива за договори за комунални услуги 2014/25	Директива за концесии 2014/23
Австрия	До 6 юни 2016	До 6 юни 2016	До 6 юни 2016
Белгия	До 20 ани 2016	До 20 ани 2016	До 20 ани 2016
България			До 6 юни 2016
Хърватия	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Кипър		До 24 май 2016	До 24 май 2016
Чехия	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Дания	На 1.01. 2016	Неизвестно	Неизвестно
Естония	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Финландия	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Франция			
Германия			
Гърция	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Унгария			
Ирландия			
Италия			
Латвия	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Литва	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Люксембург	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Малта	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Холандия			
Полша	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Португалия	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Румъния	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Словакия			
Словения			До 24 май 2016
Испания	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Швеция	До 24 май 2016	До 24 май 2016	До 24 май 2016
Великобритания			

Легенда

Транспонирани до 18.04.2016

Транспонирани след 18.04.2016

Не са транспонирани до

Франция - Директива 2014/23 е въведена с наредба № 2016-62 от 29.01.2016 г. (поднормативен акт) като се запазват 3-те вида договори – за обществени поръчки, за концесии и за публично-частно партньорство;

Унгария – и 3-те директиви са въведени в Закона за обществени поръчки на 18.04.2016 г., като са дефинирани праговете за доставки и концесиите за строителство и услуги;

Германия – Директивата е въведена на 18.04.2016 г. с Наредба за възлагане на концесии (Konzessionsvergabeverordnung), а във всяка провинция има специализирана институция за публично-частно партньорство (PPP). Основните изменения са нанесени в действащия Закон за ограничаване на конкуренцията;²

Великобритания – чрез „Правила за концесионни договори 2016 г.);²

Словакия – Нов закон за обществени поръчки, концесии, конкурси за дизайн и мерки за контрол и правна защита, приет на 18.11.2015 и в сила от 18.04.2016 г.;

Италия – И трите директиви се транспонират с законодателен декрет № 50/ 2016 в сила от 18.04.2016 г. и са отнася само за поръчки над праговете, заложен в директивите;

Хърватия – Изменения в Закона за концесии, действащ от 29.12.2012 г. като има отделен Закон за публично-частно партньорство от 2012 г.;²

Съгласно договора за функциониране на Европейския съюз и конкретно чл. 288, ал 3 „Директивата е акт, който обвързва по отношение на постигането на даден резултат от държавите - членки, до която е адресиран, като *оставя на националните власти свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат.*” .

1. „Implementation of the 2014 procurement directives across EU Member States“, DLA Piper, June 2016

2. Приложение № 2 „Резюме“ за извършено проучване относно добри практики за транспониране на Директива 2014/23/ЕС за възлагане договори за концесии в други държави-членки на Европейския съюз, към Концепцията за възможните решения относно транспониране на Директива 2014/23/ЕС на адвокатско дружество „Бузева и партньори“

ПРАВНА СИЛА НА ДИРЕКТИВИТЕ И РЕГЛАМЕНТИТЕ НА ЕС

Съгласно договора за функциониране на Европейския съюз и конкретно чл. 249, ал 3 „**Директивата е акт, който обвързва по отношение на постигането на даден резултат от държавите - членки, до която е адресиран, като оставя на националните власти свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат.**” .

Директивата по начало няма общообвързващо действие. Тя регламентира резултата, т.е. целта, а оставя на националния законодател да уреди средствата за постигането ѝ. За разлика от регламента, който има общо действие, адресат на този нормативен акт е само ДЧ на ЕС / една, няколко или всички/. **Държавата-адресат решава самостоятелно, въз основа на вътрешното си право, по какъв начин ще се реализира акта на ЕС в националния ѝ правов ред - чрез закон, подзаконов или административен акт, както и кому ще бъде възложено изпълнението му на територията ѝ.** Следва да се отбележи, че някои директиви са изготвени по толкова детайлен начин, с такава изчерпателност на уредбата, че изобщо не оставят на ДЧ никакъв избор по отношение на методите и средствата. В подобни случаи на ДЧ не им остава нищо друго освен просто да транспонират общностната регламентация в националното си право.

По дефиниция **директивата не е директно приложима**; нейният нормативен ефект на територията на ДЧ е опосреден от действията на компетентните национални власти, **чрез приемане на съответни вътрешноправни актове** (или чрез отмяна на действащи актове поради несъвместимостта им с директивата). За разлика от регламента директивата не създава индивидуални права и задължения за субектите на европейското право.

Регламентът е акт с директен ефект. Това означава, че той поражда направо права и задължения за всички субекти на правото на ЕС, които са защитими пред съд. **Регламентът е директно приложим във всички ДЧ.** Това е единственият нормативен акт на Общността, по отношение на който легално е закрепена тази важна правна характеристика.

Директива 2014/23 можеше (и все още може) да се транспонира с указ за допълнение на действащия закон за концесиите с примерен текст « При концесии с прогнозна стойност над 5 2225 000 евро ще се съблюдават указанията на директива 2014/23, доколкото приложението ѝ няма да противоречи на националните интереси»

Изводи

1. Коцесиите и публично-частно партньорство/публично-частните дружества/договори са две проявления, инструменти за реализиране на публично-правни отношения за решаване на проекти и проблеми от обществен интерес. От горното следва:

- или да се запазят двата закона, тъй като те решават конкретни казуси и се подчиняват на специфични изисквания по отношение на подготовката на процедурите, структурирането на проекта като участници, дейности и финансиране.

- или да се направи един общ закон („За взаимодействие на публичната власт с частния капитал“ или по-проста „Закон за публично-частно партньорство“) с 2 раздела – „Концесии“ и „Институциализирано публично-частно партньорство“. По този начин ще се обединят двата закона, респ. ще се спази формално чл. 10 на Закона за нормативните актове, но ще стане твърде обемен. За хармонизиране на директива 2014/23 може да се разработи само допълнение към действащия закон или (или с указ както беше предложено), тъй тя касае договори на стойност над 5 225 000 евро както . Още повече, че може да има нови указания от ЕС след 2019 г. след анализа на действието на директивата.

2. И двата действащи закона за концесиите и за ПЧП изискват усъвършенстване и хармонизиране с европейската и международна практика и стандарти, при които също така има прилики, но и съществени разлики. Трябва да се прекрати практиката за съществуване на различни концесионни режими – за подземни богатства, за води и т.н.

3. Недопустимо е да се въвеждат непонятни в международната практика понятия като “несамофинансиращи се концесии“. В същото време е целесъобразно да се усъвършенства закона за ПЧП, който допуска правото на частния партньор да извършва допълнителни дейности, с цел допълнителни приходи и минимално ангажиране за финансова подкрепа държавния и общинския бюджет.

4. Необходимо е спешно да се извърши квалификация и сертификация на експерти за оценка на финансово-икономически анализи и модели, контрол и осчетоводяване на концесии и публично-частни партньорства.

**ВЪПРОСИ,
КОМЕНТАРИИ,
ДИСКУСИИ,
ОТГОВОРИ.**

Д-р инж. Александър Трифонов СМС
Сертифициран консултант по управление

Тел. 0887 275 344

e-mail: alexandartrif@gmail.com

www.trifonoval.blogspot.com

Примери от Африка

Project name	Country	Sector	Type of PPP
Bujagali Hydropower	Uganda	Power generation)	Process-plant (IPP)
	Ghana	Power generation	Process-plant (IPP)
DTI Campus	South Africa	Government accommodation	Availability-based
KivuWatt)	Rwanda	Power generation)	Process-plant (IPP)
Lekki Expressway	Nigeria	Toll road	Concession
Mbombela Water	South Africa	Water & sewage distribution	Concession
Rift Valley Railways	Kenya/Uganda	Railway	Concession
Tšepong	Lesotho	Social infrastructure	Availability-based

Източник: Public-Private Partnerships in Sub-Saharan Africa, Case Studys for Policymakers, Uongozi Institute, 2017

Забележки:

1. Process-plant (IPP) – Финансов инженеринг за доставка на обект „под ключ“ и PPP-модел „Експлоатация и поддръжка“ (O&M)
2. При този модел - Availability-based (плащане на база "Наличност") обикновено не се прехвърля нито един от рисковете към частния сектор, т.е плащането е гарантирано от концедента, а контролът на дейността се извършва от публичният партньор чрез участие в съвместно дружество с частния партньор.

Правна защита на концесии и публично-частно партньорство по страни към 19.02.2017 година по данни на СБ

<https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/legislation-regulation/laws/ppp-and-concession-laws>

Закон за ПЧП	Закон за концесии	Закон за ПЧП и концесии	Други
Ангола	Босна и Херцеговина	Албания	Армения ЗОП
Австралия	Камбоджа	Аржентина	Беларус ЗИ
Бангладеш	Чили	Сърбия	Гватемала ЗП
Бенин	Чехия		Гвинеу-Бисау ЗДП
Република Сръбска	Доминиканска Република		Унгария ЗОП
Ботсуана	Еквадор		Индонезия ЗП
Бразилия	Литва		Мианмар ЗИ
България	България		България ЗОП
Буркина Фасо	Либерия		Панама
Канада	Македония		Реанда ЗОП
Китай	Монголия		Китай ЗОП
Колумбия	Черна гора		Сейшелски о-ви ЗИ
Конго	Нигерия		Словакия ЗОП
Котд'Ивоар	Тунис		Сомалия ЗОП
Хърватия	Хърватия		Хърватия ЗОП
Дубай	Украйна		Южна Корея ЗИ
Еквадор	Еквадор		Шри Ланка ЗОП
Ел Салвадор	Узбекистан		Вауату - ЗУ
Фиджи	Венецуела		
Франция	Франция		
Гамбия	Коста Рика		
Гана			
Гърция			
Гренада			
Хондурас			

Индия			
Ирак			
Ирландия			
Ямайка			
Япония			
Йордания			
Казахстан			
Кения			
Косово			
Кувейт			
Лаос			
Латвия			
Малави			
Мали			
Мавритания			
Мавриций			
Мексико			
Молдова			
Мароко			
Мозамбик			
Северна Ирландия			
Пакистан			
Папуа-Новая Гвинея			
Парагвай	Парагвай		
Перу			
Филиппины			
Польша			
Португалия			
Пуэрто Рико			
Румыния			
Россия	Россия		
Сент-Лусия			
Сенегал			
Сьера-Леоне			
Словения			
Южная Африка			
Свазиленд			
Сирия			Сирия ЗОП
Таджикистан			
Тайланд			Тайланд ЗИ
Тимор-Лесте			
Тринидат и Тобаго			Тринидат и Тобаго
Уганда			
Великобритания			Великобритания ЗОП
САЩ			САЩ ЗОП
Уругвай			
Вьетнам			
Йемен			

Приложение IV на директива 2014/23, респ на проектозакона за концесиите

Дейности или договори, включващи строителство или услуги, за които законът се прилага

КОД CPV	Описание
7510000-7	Услуги на държавното управление
7511000-0	Услуги по общофункционално управление на държавата
75111000-7	Услуги на законодателната и изпълнителната власт
75111100-8	Услуги на законодателната власт
75111200-9	Услуги на изпълнителната власт
75112000-4	Услуги на държавното управление за развитие и ефективно функциониране на стопанската дейност
75112100-5	Услуги по управление на проекти за развитие
75120000-3	Услуги на държавното управление в областта на социалната политика и туризма
75121000-0	Услуги на държавното управление в областта на образованието
75122000-7	Услуги на държавното управление в областта на здравеопазването
75123000-4	Услуги на държавното управление в областта на жилищната и градоустройствената политика
75124000-1	Услуги на държавното управление в областта на отдиха, културата, спорта и религията
75125000-8	Услуги на държавното управление за развитие на туризма
75130000-6	Спомагателни услуги за държавното управление като цяло
75131000-3	Услуги за държавните органи и служби
75131100-4	Общи услуги за служителите на държавните органи и служби
75200000-8	Услуги на държавното управление за обществото като цяло
75210000-1	Услуги в областта на външните работи и други услуги
75211000-8	Услуги в областта на външните работи
75211100-9	Дипломатически услуги в чужбина
75211110-2	Консулски услуги в чужбина
75211200-0	Услуги, свързани с външноикономическа помощ
75211300-1	Услуги, свързани с външна военна помощ
75220000-4	Услуги в областта на отбраната
75221000-1	Услуги в областта на въоръжените сили
75222000-8	Услуги в областта на гражданската защита
75230000-7	Услуги на правораздаването и съдебната дейност
75231000-4	Съдебни услуги

Маркираните дейности допускат злоупотреба при тяхното тълкуване, респ. бъдещо упражняване, което е опасно за националната сигурност. Дори могат да се разглеждат като опит за колонизиране на държавата от частни компании, поради дългосрочния характер на концесиите!

НЕ чл. 10 Изключения

а) концесии, за които прилагането на настоящата директива би задължило държавата членка да предоставя информация, чието разгласяване тя счита за противоречащо на нейните основни интереси в областта на сигурността; или при които възлагането и изпълнението на концесията са обявени за секретни или трябва да се придружават от специални мерки за сигурност съгласно законите, подзаконовите актове или административни разпоредби в сила в дадена държава членка, при условие че държавата членка е установила, че съответните основни интереси не могат да бъдат гарантирани чрез мерки с по-малка степен на намеса, като посочените в параграф 7;

Чл.10 ж/ ако се предоставят от НПО

- 75250000-3 Услуги по пожарна и аварийна безопасност
- 75251000-0 Услуги по пожарна безопасност
- 75251100-1 Услуги по гасене на пожари
- 75251110-4 Услуги, свързани с предотвратяване на пожари
- 75251120-7 Услуги, свързани с борба срещу горски пожари
- 75252000-7 Услуги по аварийна безопасност
- 75222000-8 Услуги в областта на гражданската защита
- 98113100-9 Услуги, свързани с ядрената безопасност
- 85143000-3 Услуги на линейки по транспортиране на пациенти

з/ услуги, свързани с политически кампании, попадащи в обхвата на кодове

- 79341400-0 Услуги, свързани с рекламни кампании
- 92111230-3 Услуги, свързани с производство на пропагандни кинофилми
- 92111240-6 Услуги, свързани с производство на пропагандни видеофилми и филми на цифров диск(DVD)

2009/81ЕО (13) Терминът „научноизследователска и развойна дейност “ **не включва създаването** и определянето на предпроизводствени прототипи, инструменти и промишлен инженеринг, промишлено проектиране или производство.